

EVROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

DRUGO ODJELJENJE

Predmet GONGADZE protiv UKRAJINE¹

(Predstavka br. 34056/02)

PRESUDA

STRAZBUR

8. novembar 2005.²

---

¹ Nezvanični prevod NVO Akcija za ljudska prava

² Presuda je konačna od 8.2.2006, prim. prev.

U predmetu Gongadze protiv Ukrajine,

Evropski sud za ljudska prava (Drugo odjeljenje), zasijedajući u vijeću u čijem su sastavu bili:

g. J.-P. Costa, *predsjednik*,
g. A.B. Baka,
g. I. Cabral Barreto,
g. K. Jungwiert,
g. V. Butkevych,
gđa A. Mularoni,
gđa D. Jočienè, *sudije*,
i gđa S. Dollé, *sekretar Odjeljenja*,

posle vijećanja na zatvorenim sjednicama, održanim 22. marta i 11. oktobra 2005. godine,

izriče sledeću presudu, koja je usvojena na taj dan:

POSTUPAK

1. Predmet je formiran na osnovu predstavke (br. 34056/02) protiv Ukrajine koju je Sudu podnijela po članu 34 Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljem tekstu "Konvencija") državljanka Ukrajine, gđa Myroslava Gongadze (u daljem tekstu "podnositeljka predstavke"), dana 16. septembra 2002. godine.
2. Podnositeljku predstavke je zastupao g. S. Preuss-Laussinotte, advokat iz Pariza. Vladu Ukrajine (u daljem tekstu "Vlada") zastupali su njeni zastupnici, gđa V. Lutkovska i gđa Z. Bortnovska.
3. Podnositeljka predstavke se žalila na propust državnih organa da zaštite život njenog muža i istraže njegov nestanak i smrt, što je kod nje izazvalo ozbiljnu patnju i bol.
4. Predstavka je dodijeljena Drugom odjeljenju Suda (Pravilo 52 § 1 Pravila Suda). Unutar tog Odjeljenja ustanovljeno je Vijeće koje će razmatrati predmet (Član 27 § 1 Konvencije) kao što je predviđeno Pravilom 26 § 1.
5. Odlukom od 22. marta 2005. godine, Vijeće je proglasilo predstavku prihvatljivom.
6. Podnositeljka predstavke i Vlada dostavili su zapažanja o osnovanosti (Pravilo 59 § 1).

ČINJENICE

I. OKOLNOSTI SLUČAJA

7. Podnositeljka predstavke rođena je 1972. godine i živi u Arlingtonu, Sjedinjene Američke Države.

A. Činjenice predmeta, kako su ih navele strane

8. Georgij (Georgiy) Gongadze, suprug podnositeljke predstavke, bio je novinar. Nestao je 16. septembra 2000. pod okolnostima koje još uvijek nisu u potpunosti razjašnjene od strane ukrajinskih vlasti, uprkos brojnim zahtjevima podnositeljke predstavke. Nedavno je, međutim, nekoliko policajaca optuženo za otmicu i ubistvo g. Gongadzea.

1. Događaji koji su prethodili nestanku supruga podnositeljke predstavke

9. G. Gongadze je bio politički novinar i glavni urednik on-line novine *Ukrayinska Pravda*. Bio je poznat po kritikovanju onih koji su na vlasti i po aktivnom učešću u podizanju svijesti u Ukrajini i inostranstvu po pitanju problematike slobode govora u njegovoj zemlji. Izvještavao je o temama kao što su navodno nedemokratske inicijative ukrajinskih vlasti i korupcija na visokom nivou među državnim službenicima.

10. Mjesecima prije njegovog nestanka g. Gongadze je govorio svojim rođacima i kolegama da prima prijetnje i da je pod nadzorom.

11. Dana 14. jula 2000. godine g. Gongadze je napisao otvoreno pismo Glavnom tužiocu, navodeći sledeće:

(i) njegova rodbina i prijatelji u gradu Lavovu, i njegove kolege u Kijevu, bili su intervjuisani od strane policijskih službenika o njemu. Povod za održavanje ove intervjuja bila je istraga krivičnog incidenta u Odesi, u koji je gospodin Gongadze navodno bio uključen. (Podnositeljka predstavke tvrdi da g. Gongadze nije znao ništa o incidentu, niti o ljudima koji su u to uključeni. On sam nikada nije bio intervjuisan o tome.)

(ii) neko vrijeme, nepoznate osobe u automobilu sa registarskim brojem tablica 07309 KB pratile su g. Gongadze od njegove kuće do njegove kancelarije i nazad.

U svom otvorenom pismu, gospodin Gongadze zatražio je od Glavnog tužioca da preduzme mjere kako bi ga zaštitio od onoga što je opisao kao "moralni teror", te da pronade i kazni one koji su umiješani.

12. Kao odgovor, Glavni tužilac je poslao pismo Okružnom tužilaštvu u Lavovu, gdje je gospodin Gongadze bio zvanično registrovan kao stanovnik (*propiska*). Tužilac iz Lavova je odgovorio da su mjesta i ulice (u Kijevu) pomenute u pismu g. Gongadzea bile nepoznate u Lavovu.

13. Kasnije, tadašnji ministar unutrašnjih poslova rekao je predstavnicima nevladine organizacije "Reporter bez granica" (kao što je opisano u kasnijem izvještaju od 22. januara 2001) da je registracijska tablica vozila ukradena sa policijskog vozila u februaru 2000.

14. Dana 1. septembra 2000. Glavni tužilac ("GT") obavijestio je g. Gongadzeu da nema osnova za donošenje bilo kakve odluke u skladu sa članom 52-1 Zakona o krivičnom postupku (mjere zaštite u toku krivičnog postupka) u vezi sa njegovim pismom.

15. G. Gongadze je nestao 16. septembra 2000.

2. Istraga o nestanku i ubistvu supruga podnositeljke predstavke

16. Dana 17. septembra 2000. podnositeljka predstavke prijavila je nestanak svoga supruga u policijskoj stanici u Moskovskom (Moskovskiy) Distriktu u Kijevu.

17. Dana 18. septembra 2000. (19. septembra, prema Vladi) tužilac distrikta Pečerski (Pechersky) pokrenuo je istragu o slučaju ubistva s predumišljajem (u daljem tekstu "slučaj Gongadze"). Istraga je uključivala pretragu mjesta na kojima je g. Gongadze bio poslednji put viđen i intervjuje sa ljudima koji su bili tamo u to vrijeme. Podnositeljka predstavke tvrdi da je istražni tužilac zadužen za slučaj, gospodin H., sprovodio ozbiljnu istragu. Međutim, njega je početkom novembra zamijenio drugi tužilac, gospodin V.

18. Dana 2. novembra 2000. obezglavljeno tijelo nepoznate osobe otkriveno je u blizini grada Tarašča (Tarashcha), u Kijevskoj oblasti.

19. Dana 3. novembra 2000. Okružno tužilaštvo Kijeva pokrenulo je istragu za ubistvo nepoznate osobe (u daljem tekstu "slučaj Tarašča").

20. Prva obdukcija leša izvršena je od strane lokalnog stručnjaka, a nalazi su bili predstavljeni 8. novembra 2000. Prema tim nalazima, vrijeme smrti nepoznate osobe približno je odgovaralo vremenu nestanka g. Gongadze.

21. Dana 10. novembra 2000. rodbina je iz kratkog članka u novinama saznala o otkriću nepoznatog tijela u blizini Kijeva. Dana 15. novembra 2000, analizirajući leš, oni su identifikovali nakit koji pripada gospodinu Gongadzeu i tragove stare povrede na tijelu koji su odgovarali opisu nestalog novinara. Sadržaj želuca odgovarao je hrani koju je g. Gongadze jeo na dan njegovog nestanka. Rodbina je sa sobom uzela dio kože leša kako bi bio analiziran od strane nezavisnih stručnjaka.

22. Od tog datuma nadalje, tužilac je, navodno, počeo aktivno da ometa istragu. Dana 15. novembra 2000. Tijelo je uklonjeno iz mrtvačnice u Tarašči. Tri dana kasnije Okružno tužilaštvo Kijeva regionalne priznalo je da je tijelo preneseno u Kijev. Sva dokumentacija koja se odnosi na prva forenzička ispitivanja sprovedena u Tarašči je konfiskovana. Lokalnom stručnjaku bilo je zabranjeno da govori o obdukciji tijela, a kasnije je postao predmet krivičnog postupka. Dana 16. novembra 2000. zamjenik ministra unutrašnjih poslova izjavio je, suprotno preliminarnim nalazima, da je tijelo koje je otkriveno bilo pokopano u zemlju prije oko dvije godine.

23. Dana 21. novembra 2000. podnositeljka predstavke zatražila je od istražitelja Tužilaštva okruga Pečerski:

(i) da je prizna kao građansku stranu u postupku u slučaju Tarašča;

(ii) da identifikuje tijelo i nakit pronađen uz tijelo; i

(iii) da organizuje sudsko-medicinski pregled kako bi se utvrdilo da li je tijelo pronađeno u Tarašči tijelo njenog supruga.

24. Dana 23. novembra 2000. istražitelj je odbio ovaj zahtjev.

25. Toga dana podnositeljka predstavke je takođe zatražila od tužioca Kijevskog okruga da ne kremira tijelo pronađeno u Tarašči i da joj dozvoli da ga sahrani, ako se utvrdi da je to tijelo njenog supruga.

26. Dana 29. novembra 2000. Tužilaštvo okruga Pečerski priznalo je podnositeljku predstavke kao građansku stranu u slučaju Gongadze.

27. Dana 4. decembra 2000. šef istražnog odjeljenja Tužilaštva Kijevskog okruga obavijestio je podnositeljku predstavke da je pokrenuta krivična istraga o ubistvu neidentifikovane osobe i da je organizovan sudsko-medicinski pregled. Međutim, nije bilo osnova da se podnositeljka predstavke prizna kao građanska strana u slučaju Tarašča. Obećali su da će obavijestiti podnositeljku predstavke o mogućem učešću u identifikaciji objekata pronađenih sa tijelom. Prema tome, podnositeljki predstavke nije bilo dozvoljeno da učestvuje u identifikaciji tijela u toj fazi.

28. Dana 6. decembra 2000. podnositeljka predstavke zatražila je od GT da joj se dopusti da učestvuje u identifikaciji tijela, kao i da se dva postupka ujedine.

29. Dana 8. decembra 2000. Glavni tužilac je izjavio da DNK analiza ne može biti obavljena u to vrijeme, jer je gospođa Lesya Gongadze, majka pokojnika, bila bolesna. Ovu tvrdnju je ona sama opovrgla. Glavni tužilac je tada izjavio da je bio pogrešno shvaćen.

30. Dana 10 decembra 2000, više od mjesec dana nakon što je tijelo je otkriveno, podnositeljki predstavke je dozvoljeno da učestvuje u njegovoj identifikaciju. Budući da je bila pod stresom, nije bila u stanju da napravi pozitivnu identifikaciju tijela kao njenog supruga.

31. Dana 11. decembra 2000. uzet je uzorak krvi majke pokojnika radi DNK analize.

32. Dana 14. decembra 2000. podnositeljka predstavke zatražila je od Glavog tužioca da uključi strane stručnjake u istragu slučaja u skladu da Evropskom konvencijom o međusobnom pružanju pravne pomoći u krivičnim stvarima od 20. aprila 1959.

33. Dana 15. decembra 2000. Glavni tužilac je izjavio da tijelo pronađeno u Tarašči nije tijelo g. Gongadze.

34. Dana 18. decembra 2000. GT odbio je zahtjev podnositeljke predstavke za uključivanje stranih stručnjaka u DNK analizu i obavijestio je da su ukrajinske institucije ovlaštene da sprovode sve potrebne analize.

35. Kasnije je u predmetu sprovedeno nekoliko DNK analiza, od strane stranih stručnjaka takođe. Forenzička medicinska ispitivanja sprovedena od strane eksperata iz Rusije i Sjedinjenih Američkih Država potvrdila su da je vrlo vjerovatno da je tijelo pronađeno u Tarašči tijelo g. Gongadze. Međutim, u okviru istrage *ad hoc* parlamentarnog odbora, ispitivanje sprovedeno od strane njemačkih stručnjaka nije potvrdilo ovaj nalaz.

36. Podnositeljka predstavke tvrdi da nikada nije bila obaviještena direktno od strane istražnog organa o rezultatima tih analiza, već je o njima saznala iz medija.

37. Dana 10. januara 2001. Glavni tužilac je obavijestio parlament o privremenom nalazu sudsko medicinskog pregleda ruskih stručnjaka, koji je pokazao da je tijelo pronađeno u Tarašči tijelo g. Gongadze (99,64% vjerovatnoće). Ipak, identitet tijela nije mogao biti potvrđen jer su postojali svjedoci koji su tvrdili da su vidjeli gospodina Gongadze živog u Lavovu nakon njegovog nestanka, u novembru i decembru 2000. Ova informacija je bila provjerena, ali ne i potvrđena.

38. Dana 12. januara 2001. podnositeljka predstavke i majka pokojnika zatražile su od GT da im prizna status oštećenih u slučaju Tarašča i da sprovede još jedan pregled tijela. Istoga dana GT je obavijestio podnositeljku predstavke da joj je poništen status oštećene, odobren od strane tužioca okruga Pečerski dana 29. novembra 2000. Podnositeljka predstavke je podnijela tužbu Okružnom sudu okruga Pečerski u Kijevu.

39. Dana 13. januara 2001. GT je odbio zahtjev podnositeljke predstavke da bude prepoznata kao oštećena strana, navodeći da nije utvrđeno, izvan svake sumnje, da je gospodin Gongadze mrtav ili da je tijelo pronađeno u Tarašči njegovo.

40. Dana 15. januara 2001. Okružni sud okruga Pečerski priznao je status podnositeljke predstavke i majke pokojnika kao oštećenih i naložio GT da im garantuje ovaj status. Međutim, uprkos nalogu, GT je opet odbio ovaj status 17. januara 2001. Ipak, GT se složio da im da tijelo iz Tarašče za sahranu, naglasivši da GT nije nadležan za izdavanje potvrde o smrti.

41. Takođe, 15. januara 2001. glavni urednik novina *Grani* objavio je imena četiri policajaca koji su navodno učestvovali u nadzoru g. Gongadze.

42. Podnositeljka predstavke i majka pokojnika žalile su se okružnom sudu u Pečersku protiv odluke GT kojom je odbijen njihov zahtjev da budu priznate kao oštećene da im omogući status oštećene strane u Okružnom sudu oblasti Pečerski. Dana 9. februara 2001. taj sud je utvrdio da je odluka GT protivzakonita. GT je uložio žalbu.

43. Dana 24. januara 2001. istražitelji su razdvojili slučaj klevete koji uključuje g. Melničenko iz predmeta Gongadze (vidi *Melnychenko protiv Ukrajine*, br. 17707/02, § 15, ECHR 2004-X).

44. Uprkos svojoj žalbi, dana 26. januara 2001. GT je priznao status podnositeljke predstavke i majke pokojnika kao građanske strane u svjetlu daljih forenzičkih dokaza. (Podnositeljka predstavke tvrdi da je to učinjeno pod uticajem Rezolucije 1239 (2001) Parlamentarne skupštine Savjeta Evrope, koja je usvojena 25. januara 2001, koja poziva nadležne organe da sprovedu "brzu, potpunu i transparentnu istragu nestanka ili smrti g. Gongadze, te da objelodane rezultate istrage što je brže moguće, ... da poštuju prava rodbine žrtve, uključujući i njihovo pravo da budu oštećena strana u predmetu smrti g. Gongadze".)

45. Dana 27. februara 2001. GT je obavijestio podnositeljku predstavke da su dodatni dokazi potvrdili da je tijelo pronađeno u Tarašči tijelo g. Gongadze. Istraga o ubistvu g. Gongadze je pokrenuta, a podnositeljka predstavke i majka pokojnika dobile su status oštećene strane.

46. Dana 16. marta 2001. podnositeljka predstavke je zatražila od GT da joj omogući uvid u spise predmeta koji se tiču sudsko-medicinskog pregleda tijela. Dana 19. marta 2001. istražni službenik je odbio, navodeći da je to bio dio preliminarne istrage i da podnositeljka predstavke mogla ostvariti pristup samo kada je preliminarne istraga bila gotova. Advokat podnositeljke predstavke bezuspješno je pokušao da ospori ovo odbijanje u Pečerski Okružnom sudu, u Kijevu.

47. Dana 30. marta 2001. godine podnositeljka predstavke je podnijela tužbu Pečerski Okružnom sudu u Kijevu, navodeći nemarnost istražitelja.

48. Dana 26. aprila 2001. istražitelj je obavio pregled tijela iz Tarašče u prisustvu majke pokojnika i njenog advokata i advokata podnositeljke predstavke. Dodatna forenzička ispitivanja i test genetske identifikacije sprovedeni su od strane stručnjaka iz Sjedinjenih Američkih Država. Zajednički pregled američkih i ukrajinskih stručnjaka potvrdio je da je tijelo nađeno u Tarašči tijelo g. Gongadze.

49. Dana 8. maja 2001. podnositeljka predstavke zatražila je potpuni pristup spisima predmeta, koji je odbijen 17. maja 2001. u toku predistražnog postupka.

50. Dana 15. maja 2001. ministar unutrašnjih poslova izjavio je da su dvojica pretpostavljenih ubica g. Gongadze, identifikovani kao korisnici droga, umrli i da je slučaj, stoga, riješen. Ministar je dalje naveo da je ubistvo bilo spontano, bez političkog motiva. Dana 17. maja 2001. GT je osporio ovu izjavu i preporučio da se ministar suzdrži od otkrivanja bilo kakvih informacija koje se tiču krivične istrage.

51. Dana 18. maja 2001. podnositeljka predstavke je zatražila od GT da potvrdi izjavu ministra i da je obavijestiti o tome kada će joj biti dozvoljen uvid u spise predmeta. Istoga dana GT je obavijestio podnositeljku predstavke da su dobijene dodatne važne informacije i da su potrebna dalja ispitivanja, te da bi stoga bilo preuranjeno reći da je preliminarne istrage gotova.

52. Dana 22. maja 2001. podnositeljka predstavke zatražila je od GT da u istragu uključi stručnjake iz Federalnog Biroa za istrage Sjedinjenih Američkih Država (FBI). Njen zahtjev je odbijen 25. maja 2001.

53. Pismom od 30. maja 2001. GT je ovlastio kijevski Institut za sudske i medicinske preglede da isporuči ostatke g. Gongadze njegovoj rodbini radi sahrane. Kopija ovog pisma dostavljena je zastupniku majke pokojnika i poslato poštom zastupniku podnositeljke predstavke. Dana 6. jula 2001. forenzički institut obavijestio je majku pokojnika da može uzeti tijelo radi pokopa. Međutim, prema Vladi, tijelo je još uvijek bilo u kijevskom Institutu za sudske i medicinske preglede, iako je odluka o sahrani ostala isključivo na majki pokojnika i podnositeljki predstavke.

54. Dana 6. septembra 2001. zastupnik podnositeljke predstavke zatražio je pristup svim rezultatima forenzičkih analiza iz spisa predmeta. Zastupnik podnositeljke predstavke takođe je pitao kada će preliminarna istraga biti završena. Dana 7. septembra 2001. GT je odgovorio da to još nije moguće reći.

55. U daljem odgovoru od 10. septembra 2001. GT je izjavio da je predstavnik oštećene strane imao pravo na pristup rezultatima forenzičkog pregleda, ali tek nakon završne pretpretresne istrage. Prema navodima Vlade, GT je napomenuo da je predstavnik imao pristup rezultatima forenzičkih pregleda i genetskih testova u granicama koje dopušta tajnost istrage.

56. Dana 10. oktobra 2001. Odjeljenje za pravosuđe grada Kijeva obavijestilo je podnositeljku predstavke da njena tužba za nemar protiv istražitelja, podnijeta 30. marta 2001. Pečerski Okružnom sudu u Kijevu, nije registrovana i nije mogla biti pronađena. Odjeljenje za pravosuđe savjetovalo je podnositeljki predstavke da opet podnese prigovor istom sudu.

57. Dana 30. oktobra 2001. podnositeljka predstavke zatražila je od GT da joj pruži informaciju o sudsko-medicinskom pregledu koji je sproveo FBI i razlog za kontradiktorne nalaze sudsko-medicinskih ispitivanja sprovedenih od strane ruskih i njemačkih stručnjaka. Ona je zatražila da se sprovede dodatni sudsko-medicinski pregled radi odgovora na ova pitanja.

58. Istoga dana GT je obavijestio podnositeljku predstavke da spisi predmeta ne mogu biti objavljeni prije kraja preliminarne istrage i da će preliminarna istraga biti dovršena kada osoba koja je počinila zločin bude pronađena.

59. Dana 31. oktobra 2001. GT je izjavio da je sudsko-medicinskim ispitivanjem utvrđeno da je tijelo pronađeno u Tarašči tijelo g. Gongadze. GT je dodatno obavijestio podnositeljku predstavke da rezultati sudsko-medicinskog pregleda sprovedenog od strane njemačkih stručnjaka nisu mogli biti uključeni u spis predmeta, jer su uzorci tkiva za taj pregled uzeti od strane neovlašćene osobe, suprotno utvrđenim procedurama.

60. Dana 13. novembra 2001. Odjeljenje za pravosuđe grada Kijeva ponovo je obavijestilo podnositeljku predstavke da njena tužba za nemar protiv istražitelja, podnijeta 30. marta 2001. Pečerski Okružnom sudu u Kijevu, nije bila registrovana i nije mogla biti pronađena. Odjeljenje za pravosuđe savjetovalo je podnositeljku predstavke da opet podnese prigovor istom sudu.

61. Dana 3. decembra 2001. podnositeljka predstavke je podnijela žalbu Pečerski Okružnom sudu u Kijevu na odluku GT da joj ne dopusti uvid u spise predmeta koji se tiču sudsko-medicinskog pregleda tijela.

62. Dana 11. februara 2002. Okružni sud oblasti Pečerski presudio je da se prigovor podnositeljke predstavke protiv GT ne može uzeti u obzir prije prenosa slučaja na sud. Sud je odlučio da priloži prigovor spisima predmeta radi kasnijeg razmatranja. Sud je izjavio da Zakon o krivičnom postupku ne predviđa posebnu žalbu protiv istražitelja na osnovu njihovog odbijanja pristupa spisima predmeta koji se odnose na sudsko-medicinski pregled.

63. Dana 20. februara 2002. Javni registar građana u Lavovu odbio je da izda potvrdu o smrti g. Gongadze u nedostatku dokumenta koji potvrđuje njegovu smrt.

64. Dana 28. marta 2002. podnositeljka predstavke zatražila je od g. Roberta Menarda, generalnog sekretara "Reportera bez granica" da bude njen predstavnik u ovom slučaju.

65. Dana 22. maja 2002, dok je punomoć za tu svrhu bila u pripremi, gospodin Menard zatražio je od GT, u ime majke pokojnika koja je takođe bila građanska strana u predmetu, da ispita četiri policijska službenika za koje se u štampi navodi da su pratili g. Gongadze. On je dalje zatražio pristup spisima predmeta o sudsko-medicinskim pregledima, i drugi pregled stranih stručnjaka. Na njegov zahtjev nije odgovoreno.

66. Još jedan zahtjev gospodina Menarda od 10. juna 2002. odbijen je od strane GT 18. juna 2002. na temelju toga što on nije mogao biti prepoznat kao predstavnik građanske strane. Dana 19. juna 2002. g. Menard zatražio je od GT da poništi tu odluku.

67. Dana 6. jula 2002. izabran je novi Glavni tužilac, koji je 3. septembra 2002. potvrdio da je došlo do brojnih nepravilnosti u pređašnjoj istrazi.

68. Dana 10. septembra 2002. GT je najavio istragu o navodnom falsifikovanju proceduralne dokumentacije od strane tužioca i istražitelja iz grada Tarašča.

69. Dana 16. septembra 2002 "Reporteri bez granica" zatražili su pristup svim rezultatima forenzičkih ispitivanja iz spisa predmeta i njihovu provjeru od strane nezavisnog stručnjaka. Takođe su zatražili informacije o identitetu četiri osobe koje su pratile g. Gongadze pred njegov nestanak.

70. U oktobru 2002. nova forenzička ispitivanja izvršena su u Švajcerskoj. Dana 11. marta 2003. "Reporteri bez granica" izjavili su da je poslednji DNK test nesumnjivo identifikovao tijelo kao tijelo g. Gongadze.

71. U novembru 2002. tužilac iz tužilaštva okruga Tarašča uhapšen je i optužen za nemar u istrazi slučaja. Dana 6. marta 2003. tužilac je osuđen na dvije i po godine zatvora, ali je oslobođen od izdržavanja kazne od strane Ševčenkivski (Shevchenkivsky) Mjesnog suda u Kijevu na osnovu zakona o amnestiji.

72. Dana 15. januara 2003. predsjednik parlamentarnog ad hoc odbora za slučaj Gongadze je izjavio je da su osobe odgovorne za smrt gospodina Gongadze bili pripadnici policije.

73. Dana 17. februara 2003. Parlament je zatražio od GT da istraži moguću ulogu gospodina Kravčenka u slučaju smrti novinara, koji je bio ministar unutrašnjih poslova u vrijeme nestanka g. Gongadze. Ovaj zahtjev je podržalo 120 poslanika.

74. Dana 24. februara 2003. Glavni tužilac, g. Piskun, izjavio je da Tužilaštvo provjerava informacije o umiješanosti visokih funkcionera Ministarstva unutrašnjih poslova u smrt g. Gongadze.

75. Dana 28. februara 2003. Glavni tužilac otvoreno je kritikovao svog prethodnika, gospodina Potebenka, zbog ometanja istrage ubistva g. Gongadze.

76. U maju 2003. bivši policajac, g. G., uhapšen je i optužen za organizovanje kriminalne grupe uz učešće policije. Umro je u zatvoru 1. avgusta 2003. u nerazjašnjenim okolnostima. Njegovi advokati tvrdili su da je bio pretučen i mučen. Tijelo g. G. kremirano je 3. avgusta bez autopsije.

77. Dana 5. avgusta 2003. pisma pokojnog g. G. pojavila su se u medijima. U tim pismima on optužuje policiju i visoke funkcionere za otmicu i ubistvo g. Gongadze. Ova pisma, kao i prpratna dokumentacija, dostavljena su GT.

78. Dana 9. septembra 2003. iz GT je potvrđeno da je rukopis u pismima odgovarao rukopisu pokojnog g. G.

79. Dana 22. oktobra 2003. general-pukovnik Pukač, službenik Ministarstva unutrašnjih poslova, uhapšen je pod sumnjom za umiješanost u nestanak g. Gongadze. Optužen je zbog izdavanja naredbe da se unište važna dokumenta u predmetu.

80. Dana 29. oktobra 2003. Glavni tužilac, g. Piskun, smijenjen je od strane predsjednika.

81. Dana 6. novembra 2003. Kijevski Gradski sud oslobodio je g. Pukača na osnovu njegovog jemstva da neće pobjeći.

82. Dana 15. avgusta 2005. podnositeljki predstavke je dozvoljeno da izvrši uvid u spise predmeta

3. Politički kontekst

83. Podnositeljka predstavke napomenula je da je, od 1991, osamnaest novinara ubijeno u Ukrajini.

84. Podnositeljka predstavke tvrdi da politička situacija koja se razvila nakon nestanka njenog muža ilustruje stav ukrajinske vlasti prema slobodi štampe.

85. Ubrzo nakon nestanka g. Gongadze, predsjednik Ukrajine obećao je da će upotrijebiti sva raspoloživa sredstva kako bi ga pronašli. Nakon što je Skupština izglasala inicijativu, Predsjednik je za rad na tom predmetu odredio tri službe za sprovođenje zakona - GT, policiju i službe obezbjeđenja.

85. Soon after the disappearance of Mr **Gongadze**, the President of **Ukraine** had promised to employ every means to find him. After a motion voted by Parliament, the President had assigned three law enforcement agencies – the GT, the police and the security services – to work on the case.

86. Dana 18. septembra 2000. anonimna osoba pozvala je Ambasadu Gruzije u Kijevu sa informacijom da su za nestanak novinara odgovorni g. K, ozloglašeni vođa kriminalističke grupe, i ministar unutrašnjih poslova i skupštinski poslanik, g. Volkov. Ambasador Gruzije, koji je sadržaj poziva objelodanio u javnosti, povučen je nazad u Gruziju nekoliko sedmica kasnije. Ukrajinske vlasti porekle su bilo kakvu vezu između ova dva događaja.

87. Krajem septembra 2000. Skupština je formirala *ad hoc* odbor koje će istražiti nestanak g. Gongadze. Glavni tužilac odbio je saradnju sa odborom, jer je zahtjev odbora da intervjuiše stručnjake i službenike smatran neustavnim.

88. Dana 28. novembra 2000. predsjednik Socijalističke partije, g. Moroz, javno je rekao da postoje audio snimci, tajno napravljeni u kancelariji predsjednika, koji povezuju predsjednika Kučmu i druge visoke državne funkcionere sa nestankom g. Gongadze. U jednom od snimljenih razgovora, navodno između predsjednika i ministra unutrašnjih poslova, predsjednik je tražio da gospodinu Gongadze bude zapriječeno. Ministar je tada predložio određene osobe koje je nazvao "pravim orlovima", sposobnim na sve, da obave posao.

89. Podnositeljka predstavke tvrdi da, zbog sumnje oko kvaliteta snimaka, nije bilo moguće utvrditi njihovu autentičnost, iako je laboratorija SAD-a (BEK TEK) potvrdila da su autentični. Ona se pozvala na izvještaj od 22. januara 2001. "Reportera bez granica", koji svjedoči o postojanju posebnih snaga u policiji, i grupa penzionisanih policajaca, regrutovanih od strane mafije, koji bi počinili djela nasilja protiv političara ili novinara.

90. Nakon nestanka g. Gongadze, mnogi mediji bili su izloženi pritisku i cenzuru kada je u pitanju izvještavanje o ovom slučaju.

91. Dana 15. septembra 2001. nekoliko hiljada pristalica opozicije demonstriralo je u znak sjećanja na gospodina Gongadze.

4. Međunarodni kontekst

92. Slučaj nestanka g. Gongadze privukao je pažnju mnogih međunarodnih organizacija. Analiziran je u kontekstu nedostatka slobode medija u Ukrajini, koji je bio kritikovan već godinama na međunarodnom nivou.

93. Dana 25. januara 2001. Parlamentarna skupština Savjeta Evrope (PSSE) usvojila je Rezoluciju 1239 (2001), izražavajući svoju zabrinutost zbog "zastrašivanja, ponovne agresije i ubistva novinara u Ukrajini i česte zlopotrebe položaja od strane nadležnih ukrajinskih vlasti u pogledu slobode izražavanja". Dalje navodi da istragu o nestanku gospodina Gongadze "treba smatrati testom slobode izražavanja i funkcionisanja parlamentarne demokratije u Ukrajini".

94. Molba za brzu i transparentnu istragu u svim slučajevima nasilja nad novinarima i smrtni novinara, posebno u slučaju Gongadze, ponovljena je u PSSE Preporuci 1497 (2001) od 25. januara 2001, Rezoluciji 1244 (2001) i Preporuci 1513 (2001) od 26. aprila 2001. i Rezoluciji 1262 (2001) od 27. septembra 2001.

95. Slične molbe ponovljene su od strane Evropske unije u izjavi od 5. februara 2001, i od strane Parlamentarne skupštine Organizacije za evropsku bezbjednost i saradnju u Evropi (OEBS) u svojoj rezoluciji od jula 2001. Skupština OEBS-a dodijelila je OEBS-ovu nagradu za novinarstvo i demokratiju za 2001 g. Gongadzeu posthumno.

96. Slučaj nestanka gospodina Gongadze bio je prijavljen u dokumentima pojedinih organa Ujedinjenih nacija: Radne grupe za prisilne nestanke i Odbora za ljudska prava.

97. "Reporteri bez granica" sproveli su sopstvenu istragu o nestanku gospodina Gongadze, čiji su rezultati bili objavljeni u posebnom izvještaju od 22 januara 2001. gore spomenutom. Zaključeno je da su istražni organi uglavnom bili zaokupljeni dokazivanjem nevinost državnih funkcionera na visokom nivou.

98. Dana 2. jula 2003. izvještaj gospodina H.C. Krugera, zamjenika glavnog sekretara Savjeta Europe, predstavljen je PSSE-u. Dokumenti priloženi uz izvještaj potvrdili su da je, prije imenovanja novog Glavnog tužioca 6. jula 2002, istraga bila neefikasna, iako su kasniji događaji podigli nade za veću efikasnost. Prema navodima podnositeljke predstavke, dalji razvoj istraživanja pokazao je da je nada bila preuranjena.

99. Dana 16. septembra 2003. Evropska unija u svojoj izjavi izrazila je zabrinutost zbog nedostatka napretka u istrazi.

100. Pitanje o efikasnosti istrage u ovom slučaju slično je naglašeno i od strane Kongresa Sjedinjenih Američkih Država i NATO-a.

101. Dana 13. septembra 2005. nekoliko međunarodnih nevladinih organizacija objavilo je izvještaj o napretku istrage u slučaju Gongadze. Tvrdili su da je GT, podržan od strane predsjednika, pokušao ograničiti istragu i nije uložio dovoljno napora da pronađe i krivično goni inicijatore otmice i ubistva g. Gongadze. Oni su dalje kritikovali ukrajinske vlasti zbog ozbiljnih zastoja u istrazi, posebno kada je u pitanju:

"- nestanak general-pukovnika Pukača; curenje informacija koje su omele rad ukrajinskih i izraelske službi, koji su se pripremale da ga uhapse; nedostatak bilo kakvog nadzora javnosti nad tim potencijalno krivičnim postupkom; i izostanak bilo kakve istrage procesa putem kojeg je general-pukovnik Pukač ranije oslobođen i zatvaranja slučaja Pukač u decembru 2003;

- smrt bivšeg ministra unutrašnjih poslova g. Kravčenka, koji je mogao pružiti važne informacije o vezi između razgovora koje je zabilježio Melničenko i ubistva; i nedostatak bilo kakvog nadzora javnosti u pogledu mogućeg nemara GT u slučaju Kravčenko i njegove zaštite kao svjedoka;

- neuspjeh da se intervjuišu brojni svjedoci u Ministarstvu unutrašnjih poslova uz poznavanje tamošnjeg sistema nadzora; i neuspjeh da se temeljno istraže veze između slučaja 'vukodlaci' i Hončarov i slučaja Gongadze;

- neuspjeh u rješavanju problema oko Melničenko audio snimaka, s ciljem da budu upotrijebljeni kao primarni dokaz na sudu, uzrokovan uglavnom greškama i inertnošću GT;

... "

B. Dodatni činjenice, kako ih je navela Vlada

1. Istraga o nestanku i ubistvu supruga podnositeljke predstavke

102. Dana 19. septembra 2000. tužilaštvo Pečerski okruga u Kijevu pokrenulo je krivičnu istragu u skladu sa članom 94. KZ Ukrajine, u slučaju ubistva s predumišljajem. U cilju utvrđivanja okolnosti nestanka, osnovana je istražna grupa. U Grupi su bili službenici Odjeljenja za krivične istrage i GT. Istraživali su tri sledeća pitanja:

(i) da li nestanak uključuje porodične probleme?

(ii) da li je g. Gongadze žrtva krivičnog djela koje nije povezano sa njegovom strukom?

(iii) da li je nestanak povezan sa njegovom kritičnom publikacijom u online novinama Ukrajinska Pravda?

103. Od 19. septembra 2000. do 10. oktobra 2000, broj istražnih mjera je preduzet kako bi se identifikovali svjedoci, provjerili kontakti g. Gongadze, pretražili lokaliteti, itd.

104. Dana 2. novembra 2000. neidentifikovani leš muškarca pronađen je u šumi u Tarašča okrugu. Organi za sprovođenje zakona bili su informisani o tome i odmah otišli na lice mjesta. Dana 3. novembra 2000. istražna grupa ispitala je lokaciju i pripremila potrebne proceduralne dokumente. Leš je prebačen u mrtvačnicu u okrugu Tarašča radi forenzičkih ispitivanja. Istražni službenik tužilaštva Tarašča okruga pokrenuo je krivičnu istragu ubistva s predumišljajem nepoznate osobe, u skladu sa članom 94 KZ. Forenzičar je toga dana pronašao nakit na lešu, a sledećeg dana na tlu u neposrednoj blizini leša.

105. Tužilaštvo Pečerski okruga istraživalo je da li je to leš g. Gongadze. U tu svrhu tužilac je pozvao podnositeljku predstavke i zatražio da opiše nakit koji je gospodin Gongadze mogao nositi kada je nestao.

106. Dana 15. novembra 2000. grupa novinara - bliski prijatelji g. Gongadze - otišli su u Tarašču, nakon što su iz novinskog članka saznali o neidentifikovanom tijelu. Sastali su se sa forenzičarem, koji ih je obavijestio o nakitu i pokazao im leš. Po zahtjevu novinara, napravio je rentgenski snimak jedne ruke leša. Rentgen je pokazao komadiće metala u ruci koji bi mogli odgovarati staroj rani g. Gongadze. Na osnovu ovoga novinari su zaključili da je leš bio leš g.

Gongadze. Istoga dana tužilac iz Tarašče je naredio i izvršio prenos tijela u mrtvačnicu u Kijevu radi daljih forenzičkih ispitivanja.

107. Dana 7. decembra 2000. GT pridružio se istrazi u slučajevima Gongadze i Tarašča, i slučaju klevete protiv visokih državnih službenika (slučaj Melničenko), kako bi se osigurala njihova sveobuhvatna i brza istraga.

108. Dana 13. decembra 2000. podnositeljka predstavke ispitana je u svojstvu oštećene strane. Složila se da će obezbijediti uzorak svoje krvi i krvi njene djece za forenzička ispitivanja. Podnositeljka predstavke je insistirala da učestvuje u identifikaciji tijela iz Tarašče, i rekla da je sigurna da bi mogla prepoznati nakit svoga muža.

109. Dana 14. decembra 2000. podnositeljka predstavke odbila je da dâ uzorak krvi, zbog porodičnog sukoba. Toga dana podnositeljka predstavke zatražila je od GT da sprovede forenzičko ispitivanje u zapadnoj zemlji. Ovaj zahtjev je odbijen 18. decembra 2000.

110. Dana 15. decembra 2000. istražitelj ja izvijestio zamjenika Glavnog tužioca da je pokojnikova majka odbila da učestvuje u identifikaciji tijela iz Tarašče, koja je bila zakazana za 18. decembar 2000. jer se nije osjećala dobro i željela je da odliži svoje učešće do završetka genetskih testova identifikacije.

111. Dana 18. decembra 2000. podnositeljka predstavke je pozvana u GT radi učešća u identifikaciji tijela i nakita iz Tarašče. Ona je izjavila da postoji velika vjerovatnoća da je to tijelo njenog supruga. Ona je prepoznala nakit sa apsolutnom sigurnošću. Istoga dana podnositeljka predstavke je zatražila da vidi dokumente koji se odnose na ispitivanje mjesta gdje je tijelo pronađeno i samog tijela. Njen zahtjev je prihvaćen i to je zabilježeno.

112. Dana 20. decembra 2000. GT je primio pismo od majke pokojnika, u kome navodi da je pod stresom i da ne može doći do Kijeva radi identifikacije. Ona je takođe izjavila da bi učestvovala u identifikaciji samo nakon što se izvrše nezavisna forenzička ispitivanja leša.

113. Dana 12. januara 2001. podnositeljka predstavke i majka pokojnika zatražile su od GT sprovođenje dodatnih forenzičkih ispitivanja u saradnji sa stručnjacima iz Sjedinjenih Američkih Država. One su takođe zatražile da se ulože naponi kako bi pronašla glava tijela iz Tarašče. Zahtjev za forenzička ispitivanja bio je prihvaćen i, uz pomoć FBI-a i Ministarstva odbrane Sjedinjenih Država, sprovedena su dodatna forenzička ispitivanja i genetske identifikacije 22. februara 2001. Međutim, glava nije pronađena.

114. Dana 27. februara 2001. GT je poslao zahtjev za pravnu pomoć nadležnim njemačkim vlastima tražeći službene rezultate genetske identifikacije obavljene u toj državi, po zahtjevu g. Holovatija (Holovaty), ukrajinskog poslanika. Prema riječima g. Holovatija, njemački stručnjaci su zaključili da tijelo iz Tarašče nije bilo tijelo g. Gongadze. Međutim, prema Vladi, ovaj test nije imao pravnu vrijednost, jer ni test ni postupak za uzimanje uzoraka tkiva nije bio u skladu sa ukrajinskim zakonima.

115. Dana 6. septembra 2001. zastupnik podnositeljke predstavke obratila se GT-u, navodeći da su, prema medijima, novinari posjetili Tarašću 15. oktobra 2000. Novinari su pregledali tijelo u mrtvačnici u Tarašći i fotografisali ga. Zatražila je od GT da intervjuiše te novinare i da pridruži te fotografije spisima predmeta. Dana 7. septembra 2001. zastupnik podnositeljke predstavke je informisan da su novinari identifikovani i intervjuisani kao svjedoci u toku istrage. Od njih je zatraženo da predaju svoje fotografije radi pridruživanja spisima predmeta.

116. Dana 30. oktobra 2001. zastupnik podnositeljke predstavke zatražio je od GT-a da utvrdi rok za završetak predistražnog postupka u slučaju ubistva g. Gongadze. GT je odgovorio da to ne može učiniti sve dok se ne identifikuje ubica.

117. Istoga dana zastupnik podnositeljke predstavke zatražio je dodatna forenzička ispitivanja u cilju utvrđivanja, *inter alia*:

(i) da li je rentgen ruke leša urađen u Tarašći i dat novinarima odgovarao rentgenu urađenom kada je gospodin Gongadze bio živ, i onima koje je uradio FBI 27. aprila 2001;

(ii) da li su FBI analize pokazale prisutnost tragova od metaka koji su odgovarali rani koju je pokojni novinar pretrpio ranije; i

(iii) da li su analiza kose i DNK potvrdile identitet leša.

118. Dana 31. oktobra 2001. GT je odbio da odobri dodatna ispitivanja, jer je tijelo iz Tarašće nesumnjivo bilo tijelo g. Gongadze i tokom pregleda, eksperti iz Ukrajine i Sjedinjenih Američkih Država već su bili odgovorili na pitanja podnositeljke predstavke.

119. Dana 11. juna 2002. zastupnik podnositeljke predstavke zatražio je pristup rješenju kojim su odobrena nova forenzička ispitivanja, koja bi navodno bila sprovedena od strane njemačkih stručnjaka. Dalje je zatražio da se dopusti da se tim stručnjacima postavljaju pitanja. Pritom je spomenuo u svom zahtjevu navodne izjave istražitelja, koje su prenijeli mediji, o ovom novom ispitivanju.

120. Dana 21. juna 2002. GT je odbio zahtjev. Zastupnik podnositeljke predstavke je obaviješten da može proučavati spise predmeta nakon završetka predistražnog postupka i zamjenik Glavnog tužioca medijima nije dao nikakvu izjavu o novim pregledima od strane njemačkih stručnjaka.

121. Dana 17. jula 2002. novoimenovani glavni tužilac naredio je da se oformi nova istražna grupa u slučaju Gongadze.

122. Dana 26. i 30. jula 2002. nova grupa sprovedla je dva dodatna istraživanja mjesta na kojem je tijelo pronađeno, zajedno sa forenzičarima. Oni su uzeli uzorke tla, sprovedli temeljnu pretragu i uzeli više objekata radi analize.

123. Dana 9. avgusta 2002. sprovedena je dodatna analiza tijela iz Tarašće i uzeti su uzorci za dalje forenzičke testove. Dodatna forenzička ispitivanja trebalo je da tačnije utvrde približno vrijeme smrti g. Gongadze.

124. Dana 3. septembra 2002. majka pokojnika dobila je dokumenta potrebna za sahranu ostataka g. Gongadze.

125. Dana 24. septembra 2002. GT je poslao pismo direktoru FBI, pozivajući ih da pomognu ukrajinskim stručnjacima u istrazi slučaja.

126. U septembru i oktobru 2002. g. Menard, glavni sekretar "Reportera bez granica" posjetio je Kijev dva puta, kao predstavnik majke pokojnika u krivičnom predmetu. Sastao se sa GT i imao pristup rezultatima forenzičkih ispitivanja u slučaju. Osim toga, uzeti su uzorci za dodatna forenzička ispitivanja, koja su sprovedena u Lausani (Švajcarska) od 20. do 25. januara 2003.

127. Dana 14. januara 2005. GT je pokrenuo postupak protiv generala-pukovnika Pukača za zlopotrebu vlasti. Njegov slučaj pridružen je slučaju g. Gongadze.

128. Dana 24. januara 2005. Okružni sud Pečerski u Kijevu naredio je da se uhapsi i pritvori g. Pukač. Službi sigurnosti i Ministarstvu unutrašnjih poslova naredeno je da ga pronađu, ali bez uspjeha.

129. Tokom istrage utvrđeno je da je gospodin Gongadze bio pod nezakonitim nadzorom pojedinih službenika Odjeljenja za krivične istrage, prethodno na čelu sa g. Pukačom, od jula 2000. do dana kad je nestao u septembru 2000. Takođe je utvrđeno da je 2003. godine sav materijal koji se odnosi na ovaj nezakoniti nadzor bio uništen.

130. Dana 28. februara 2005. GT je pokrenuo postupak protiv policajaca K. i Pr, kao i protiv g. Pukača, tereteći ih za ubistvo s predumišljajem g. Gongadze. Istoga dana g. K. i g. Pr. su uhapšeni.

131. Dana 3. marta 2005. Okružni sud Pečerski je vratio g. K. i g. Pr. u pritvor.

132. Dana 5. marta 2005. g. K. i g. Pr. zvanično su optuženi za ubistvo s predumišljajem. Priznali su svoju umiješanost. Istoga dana g. K. je smijenjen sa dužnosti šefa jedinice u Obavještajnom odjeljenju Ministarstva unutrašnjih poslova.

133. Dana 5. marta 2005. takođe je odlučeno da se g. Pukač optuži, ali on nije mogao biti pronađen.

134. Dana 17. marta 2005. istraživanjem je ustanovljeno da je četvrta osoba, g. P, bila umiješana u nestanak i ubistvo g. Gongadze. Gospodin P. je ispitan i priznao je svoju ulogu u zločinu. Istoga dana gospodin P. je smijenjen sa dužnosti višeg rukovodioca Obavještajnog odjeljenja Ministarstva unutrašnjih poslova.

135. Sva trojica optuženih učestvovala su u rekonstrukciji događaja krivičnog djela na licu mjesta. Ostali policijski službenici koji su pratili gospodina Gongadzu pred njegov nestanak su ispitani.

136. Neki predmeti koji su pripadali novinaru pronađeni su i predati njegovoj rodbini radi identifikacije.

137. Istragom su sprovedena dalja forenzička ispitivanja leša i audio zapisa gospodina Melničenka, kao i niz drugih radnji.

2. Politički kontekst

138. Dana 11. decembra 2000. GT je primio video zapis sa izjavama gospodina Melničenka u prisustvu nekoliko ukrajinskih poslanika. Te izjave ticale su se učešća predsjednika Ukrajine i mnogih drugih visokih službenika u davanju nezakonitih naređenja. Gospodin Melničenko tvrdi da je napravio audio snimke ovih inkriminišućih razgovora, koristeći digitalni rekorder postavljen ispod kauča u kancelariji predsjednika Ukrajine.

139. Dana 13 decembra 2000. gospodin Moroz, ukrajinski poslanik, podnio je zahtjev GT-u, prilažući kopiju žalbe gospodina Melničenka od 16. novembra 2000. i video zapise izjava koje sadrže optužbe o umiješanosti visokih državnih službenika u nestanak g. Gongadze. Naređena su forenzička ispitivanja audio zapisa, ali njihova autentičnost nije mogla biti utvrđena. (Podnositeljka predstavke je tvrdila da je laboratorija Sjedinjenih Država potvrdila autentičnost trake.)

140. Dana 15. decembra 2000. GT je zatražio od Interpola da utvrdi gdje se nalazi gospodin Melničenko.

141. Dana 16. septembra 2002. GT je zatražio pomoć od Ministarstva pravde Sjedinjenih Američkih Država u intervjuisanju g. Melničenka kao svjedoka u slučaju Gongadze.

142. G. Melničenko odbio je da dostavi svoje trake i opremu za snimanje GT-u, ali je pristao dati pismeni odgovor na pitanja GT-a, što nije učinio do trenutka kada je Vlada podnijela svoje primjedbe Sudu. Podnositeljka predstavke navodi da je razlog za nedostatak saradnje od strane gospodina Melničenka bio njegov osnovani strah od krivičnog gonjenja od strane ukrajinske vlasti.

C. Nedavni događaji

143. Nakon što je Viktor Juščenko izabran za predsjednika Ukrajine 26. decembra 2004, obećao je da će ponovo otvoriti istragu u slučaju Gongadze. Dana 2. marta 2005. u štampi je objavljeno da je GT najavio hapšenje tri službenika bezbjednosti u vezi sa ovim slučajem: generala i dva pukovnika. Dana 4. marta 2005. objavljena je vijest o smrti, navodnom samoubistvu, Jurija Kravčenka, gore spomenutog ministra unutrašnjih poslova u to vrijeme. On je trebao biti intervjuisan od strane GT-a tog jutra.

144. GT je nedavno izjavio da je krivična istraga bila završena i da će biti proslijeđena sudu. Oštećenim strankama odobren je pristup spisima predmeta. GT je takođe naveo da su najnovija forenzička ispitivanja u septembru 2005. od strane njemačkih stručnjaka potvrdila da je leš iz Tarašče leš g. Gongadze.

145. Dana 15. septembra 2005. g. Turčinov, koji je bio smijenjen sa dužnosti šefa službe bezbjednosti, obavijestio je novinare da se Služba pripremala za hapšenje i izručenje generala pukovnika Pukača iz Izraela, ali operacija nije uspjela zbog curenja informacija iz GT. On je naveo da privremeni rezultati laboratorijskih ispitivanja Melničenkovich traka nisu utvrdili bilo kakve znake umiješanosti, te da su identifikovali osobe čiji su glasovi snimljeni na trakama.

146. Dana 20. septembra 2005. parlament Ukrajine saslušao je izvještaj predsjednika svog *ad hoc* komiteta koji istražuje ubistvo g. Gongadze. U ovom izvještaju zaključeno je da su otmicu i ubistvo gospodina Gongadze organizovali bivši predsjednik Kučma i pokojni ministar unutrašnjih poslova, g. Kravčenko. Izvještaj je utvrdio da su tadašnji šef predsjedničke administracije i sadašnji predsjednik parlamenta, g. V. Litvin, kao i tadašnji šef službe bezbjednosti i sadašnji poslanik, g. L. Derkač, bili uključeni u zločine. U izvještaju je konačno navedeno da, nakon što je bio obaviješten o zločinima i imenima osumnjičenih, GT nije preduzeo nikakve radnje, niti je reagovao na zaključke *ad hoc* komiteta.

II. RELEVANTNO DOMAĆE PRAVO

147. Relevantne odredbe Ustava Ukrajine predviđaju:

Član 3

"Ljudsko biće, njegov ili njen život i zdravlje, čast i dostojanstvo, nepovredivost i sigurnost priznaju se u Ukrajini da imaju najvišu društvenu vrijednost. ... "

Član 27

"Svaka osoba ima neotuđivo pravo na život.

Niko ne smije arbitrarno biti lišen života. Dužnost države je zaštititi ljudski život. ... "

Član 28

"Svako ima pravo na poštovanje svog dostojanstva.

Niko ne smije biti podvrgnut mučenju, okrutnom, nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju koje krše njegovo ili njeno dostojanstvo. ... "

148. Relevantne odredbe Zakona o krivičnom postupku predviđaju:

Član 28

Građanska tužba u krivičnom predmetu

"Svako ko je pretrpio materijalnu štetu kao rezultat krivičnog djela ima pravo da podnese zahtjev da se priključi krivičnom postupku kao građanska strana koja traži odštetu ..., što će se razmatrati na sudu u isto vrijeme kad i krivični slučaj ... "

Član 49

Oštećena strana

"Svako ko je pretrpio ... štetu kao posljedicu krivičnog djela može se priznati kao oštećena strana. ...

Građanin koji je priznat kao oštećena strana u odnosu na krivično djelo ima pravo dati iskaz u ovom predmetu. Oštećena strana, ili njegov ili njen zastupnik, ima pravo da ... uputi zahtjeve; proučava sav materijal iz spisa predmeta po završetku predistražnog postupka; ... [i] podnese tužbe protiv djelovanja istražitelja, tužioca i suda ...

U slučajevima gdje je zločin izazvao smrt žrtve, prava predviđena u ovom članu će se prenijeti na pokojnikovog najbližeg rođaka. "

Član 94

Razlozi za pokretanje krivičnog postupka

"Krivični postupak pokreće se po sljedećim osnovima:

(1) zahtjevi ili komunikacije od strane ... pojedinaca;

...

(5) neposredna detekcija znakova krivičnog djela od strane istražnog tijela, tužioca ili suda.

Postupak se može pokrenuti samo ako postoji dovoljno dokaza da je zločin bio počinjen."

149. Mjerodavne odredbe Zakona o tužilaštvu, u verziji iz 1995, predviđale su:

Odjeljak 5

Glavne funkcije državnog tužilaštva

"Glavne funkcije tužilaštvu su:

...

2. nadzor usklađenosti sa zakonom od strane tijela koja se bore protiv zločina i drugih krivičnih djela i istražuju okolnosti koje ukazuju da je zločin počinjen;

3. istraživanje okolnosti koje ukazuju da je zločin počinjen;

... "

ZAKON

I. PRELIMINARNI PRIGOVOR VLADE

150. Vlada tvrdi da su prigovori podnositeljke predstavke na osnovu člana 2 i člana 3 Konvencije o navodnom propustu države da zaštiti život njenog muža, te o njenom stanju patnje i neizvjesnosti, bili podnešeni Sudu nakon roka od šest mjeseci, utvrđenog u članu 35 § 1 Konvencije.

151. Vlada je izjavila da je rešenje GT-a o odbijanju žalbe pokojnog muža podnositeljke predstavke zbog prijetnji njegovom životu bilo poslato g. Gongadze 1. septembra 2000, više od šest mjeseci prije nego što je ovaj zahtjev podnesen Sudu.

152. Vlada tvrdi da je krivični postupak u vezi sa ubistvom supruga podnositeljke predstavke započeo 27. februara 2001, i da je podnositeljka predstavke priznata kao oštećena strana u tom postupku. Vlada tvrdi da je podnositeljka predstavke trebalo da podigne tužbu na osnovu člana 2 Konvencije u roku od šest mjeseci od toga datuma, ali nije to učinila.

153. Vlada tvrdi da prigovor podnositeljke predstavke na osnovu člana 3. Konvencije o navodnoj atmosferi straha i nesigurnosti takođe treba odbaciti zbog prekoračenja roka. Od vremena kada je bila prepoznata kao oštećena strana u krivičnom postupku, nije više mogla tvrditi da je atmosfera bila neizvjesna, jer je tijelo pronađeno u Tarašči bilo identifikovano sa visokim stepenom sigurnosti kao tijelo njenog muža, i krivični postupak za ubistvo je bio pokrenut.

154. Podnositeljka predstavke tvrdi da je pokušala da koristi raspoložive domaće pravne lijekove, ali bez uspjeha. Tvrdi da je pravilo od šest mjeseci nepravilno primijenjeno u okolnostima ovoga predmeta.

155. Sud ponavlja da kada nema domaćeg pravnog lijeka na raspolaganju u odnosu na djelo za koje se navodi da je u suprotnosti sa Konvencijom, rok od šest mjeseci utvrđen u članu 35 § 1 u načelu počinje da teče od datuma kada se djelo, koje je predmet žalbe, dogodilo, ili od datuma kada je to djelo neposredno uticalo na podnositeljku predstavke, kada je postala svjesna ili mogla postati svjesni takvog djela. Međutim, posebna razmatranja mogu se primijeniti u izuzetnim slučajevima u kojima podnositelji predstavke prvo iskoriste domaće pravno sredstvo i tek u kasnijoj fazi postanu svjesni, ili mogu postati svjesni, da je lijek nedjelotvoran. U toj situaciji, rok od šest mjeseci može se računati od vremena kada podnositelj predstavke postane svjestan, ili bi trebao postati svjestan, tih okolnosti (vidi *Aydin protiv Turske* (odluka), br. 28293/95, 29494/95 i 30219/96, ECHR 2000-III).

156. Sud primjećuje da se Vlada oslonila na dostupnost i djelotvornost pravnog sredstva krivičnog postupka u slučaju nestanka ili ubistva u odnosu na prigovor podnositeljke predstavke na osnovu člana 13 Konvencije. Podnositeljka predstavke je upotrijebila ovaj pravni lijek, ali nakon kašnjenja i manjkavosti u krivičnom postupku, ona je podnijela svoju predstavku Sudu dvije godine nakon nestanka njenog supruga, dok je krivični postupak još bio u toku.

157. Sud primjećuje da podnositeljka predstavke nesumnjivo može tvrditi da nije imala povjerenja u informacije koje je obezbijedila istraga, s obzirom na kontradiktorne izjave u toku postupka koje su navodno doprinijele stanje nesigurnosti na koje se žalila. Ova nesigurnost je takođe podržana od strane činjenice da je najnovija identifikacija tijela sprovedena u septembru 2005.

158. Prema tome, Sud zaključuje da je predstavka podnesena u dogledno vrijeme, u izuzetnim okolnostima slučaja, i stoga odbacuje Vladin preliminarni prigovor.

II. NAVODNA POVREDA ČLANA 2 KONVENCIJE

A. Navodni neuspjeh zaštite prava na život

1. Tvrđnje strana

159. Podnositeljka predstavke je uložila žalbu na osnovu člana 2 Konvencije da je smrt njenog muža rezultat prisilnog nestanak, te da državna tijela nisu uspjela zaštititi njegov život. Mjerodavni dio člana 2 predviđa:

"1. Svačije pravo na život zaštićeno je zakonom. Niko ne smije biti lišen života namjerno, osim pri izvršenju presude suda kojom je osuđen za zločin za koji je ova kazna predviđena zakonom."

160. Vlada je prvobitno tvrdila da je jedini element koji povezuje ubistvo g. Gongadze sa državnim vlastima bila audio kasete g. Melničenka. Oni tvrde da nije bilo dokaza "van svake razumne sumnje" da je država bila odgovorna za povredu prava na život supruga podnositeljke predstavke. Kasnije su, međutim, obavijestili Sud o hapšenju nekoliko policajaca koji su priznali da su učestvovali u nadzoru, otmici i ubistvu g. Gongadze.

161. Podnositeljka predstavke tvrdi da, u trenutku podnošenja svoje predstavke Sudu, nije bila sigurna u pogledu sudbine njenog supruga, niti o identitetu tijela pronađenog u Tarašči. Dakle, svoju žalbu zasnovala je na njegovom nestanku. Dok više ne tvrdi da je njen suprug nestao, ona navodi da je bio ubijen u suprotnosti sa članom 2 Konvencije.

162. Podnositeljka predstavke tvrdi da trake g. Melničenka, čija autentičnost je bila potvrđena od strane FBI stručnjaka, nisu bili jedini element koji povezuje državne vlasti sa ubistvom g. Gongadze. Nema službenika za sprovođenje zakona u provođenju istrage, po mišljenju podnositeljke, takođe se može smatrati elementom koji doprinosi njenim tvrdnjama.

163. Podnositeljka predstavke prvobitno je zaključila da činjenično stanje slučaja jasno pokazuje da je država umiješana u ubistvo njenog muža, ili, barem, da postoji opravdana sumnja za umiješanost. Ona je nedavno izjavila da najnovije informacije iz Vlada potvrdile direktnu uključenost državnih službenika u ubistvo njenog muža, ali da se čini da je istraga ograničena na krivično gonjenje neposrednih počinioca, a ne onih koji su naredili i organizovali zločin.

2. Ocjena Suda

164. Sud ponavlja da prva rečenica člana 2 § 1 nalaže da država treba ne samo da se suzdrži od namjernog i nezakonitog uzimanja života, već i da preduzme odgovarajuće korake kako bi zaštitila živote onih u okviru svoje nadležnosti. To uključuje primarnu dužnost države da osigura pravo na život sprovođenjem efikasnih krivično-pravnih odredbi da odvratiti od činjenja krivičnih djela protiv osoba, uz pomoć mehanizama sprovođenje zakona za sprječavanje, suzbijanje i kažnjavanje kršenja tih odredbi. To takođe uključuje i, u odgovarajućim okolnostima, pozitivnu obavezu vlasti da preduzme preventivne operativne mjere kako bi zaštitila pojedinca ili pojedinace čiji su životi ugroženi krivičnim djelom drugog pojedinca.

165. Imajući u vidu poteškoće u policijskim modernim društvima, nepredvidljivost ljudskog ponašanja i operativne odluke koje moraju biti donešene u smislu prioriteta i resursa, pozitivna obveza mora se tumačiti na način koji vlastima ne nameće nemoguć ili nesrazmjeran teret. Prema tome, ne može svaka tvrdnja o opasnosti po život značiti da vlasti, po zahtjevima Konvencije, preduzmu operativne mjere kako bi se spriječilo da se taj rizik materijalizuje. Za postojanje pozitivne obveze, mora biti utvrđeno da su vlasti znale ili su morale znati u to vrijeme za postojanje stvarnog i neposrednog rizika po život identifikovanog pojedinca ili pojedinaca zbog krivičnog djela treće strane, i da nisu preduzeli mjere u okviru svojih ovlaštenja, koje su, sudeći razumno, mogle biti očekivane u cilju izbjegavanja toga rizika (vidi *Kılıç protiv Turske*, br. 22492/93, § § 62-63, ECHR 2000-III).

166. Nedavna zbivanja u ovom slučaju pokazuju, uz visok stepen vjerovatnoće, da su policajci bili uključeni u nestanak i ubistvo g. Gongadze. Treba ustanoviti da li vlasti nisu postupile u skladu sa svojom pozitivnom obvezom da zaštite g. Gongadze od rizika po njegov život o kojem se znalo.

167. Sud prvo primjećuje da je, u konkretnom slučaju, suprug podnositeljke predstavke, u svom otvorenom pismu Glavnom tužiocu od 14. jula 2000, izvijestio o nekoliko činjenica u vezi ispitivanja njegove rodbine i kolega od strane policijskih službenika o njemu i njegovom nadzoru od strane nepoznatih osoba. On je zatražio istragu tih činjenica i sprovođenje mjera za njegovu zaštitu.

168. Drugo, vlasti, prvenstveno tužioci, treba da su svjesni ranjive pozicije u kojoj se novinar koji pokriva politički osjetljive teme stavio, licem u lice sa vlastima, u relevantno vrijeme (što potvrđuje smrt osamnaest novinara u Ukrajini od 1991 - vidi paragraf 83 gore).

169. Treće, Sud primjećuje da, na osnovu vlasti prema domaćem pravu, GT ima pravo i dužnost da nadzire rad policije i istraži zakonitost njihovih radnji. Uprkos jasnim naznakama u pismu g. Gongadze o neobjašnjivom interesu policijskih službenika za njega, odgovor GT nije bio samo formalan, već i užasno nemaran (vidi paragraf 12 gore). Dvije nedjelje kasnije suprug podnositeljke predstavke je nestao.

170. Sud nalazi da su ovi prigovori, koje je iznio pokojni gospodin Gongadze, te naknadni događaji koji otkrivaju moguću uključenost državnih službenika u njegov nestanak i smrt, bili zanemareni ili jednostavno odbijeni na značajan period vremena bez odgovarajuće istrage. Nije bilo reakcija na navodnu umiješanost policije u nestanak kada se informacija o takvoj mogućnosti javno raširila (vidi paragraf 41 gore). Činjenica da su navodni prestupnici, dvojica od njih aktivni policajci, bili identifikovani i optuženi za otmicu i ubistvo novinara samo nekoliko dana nakon promjene vlasti u zemlji izaziva ozbiljne sumnje u iskrenu želju vlasti pod prethodnom vladom da istraži slučaj temeljno.

171. U svjetlu tih razmatranja, Sud nalazi da je došlo do povrede člana 2 Konvencije.

B. Neuspjeh da se slučaj istraži

1. Tvrdnje stranaka

172. Podnositeljka predstavke dalje je prigovorila da države nije istražila slučaj na koherentan i efikasan način, kršeći tako proceduralne zahtjeve iz člana 2 Konvencije.

173. Vlada tvrdi da su postojali objektivni razlozi za kašnjenja u istrazi. S obzirom da je GT izvršilo mnoge istražne radnje u tom slučaju, Vlada smatra da je istraga bila dovoljno efikasna.

174. Podnositeljka predstavke nije se složila. Ona tvrdi da samo broj istražnih radnji ne može biti odlučujući faktor. Osuda dva policijska službenika za nemar u istrazi jasno pokazuje njenu neefikasnost. Štaviše, nakon određenog napretka u istrazi 2003. godine, postupak je opet bila zaustavljen nakon smjene gospodina Piskuna sa položaja Glavnog tužioca. Ove činjenice, prema podnositeljki, ukazuju na to da država nije ispunila svoju obvezu da sprovede efikasnu istragu ubistva njenog supruga.

2. Ocjena Suda

175. Sud ponavlja kako obveza da se zaštiti pravo na život iz člana 2 Konvencije, zajedno sa opštom dužnošću Države na osnovu člana 1 Konvencije da "jamči svim osobama pod [svojom] jurisdikcijom prava i slobode predviđene Konvencijom", takođe podrazumijeva i da bi trebao postojati neki oblik efikasne službene istrage kada su pojedinci su bili ubijeni kao rezultat upotrebe sile (vidi, *mutatis mutandis*, *Kaya protiv Turske*, presuda od 19. februara 1998, Izvještaji o presudama i odlukama 1998-I, str 324, § 86). Ključna svrha takve istrage je da osigura efikasnu primjenu domaćih zakona koji štite pravo na život i, u onim slučajevima koji uključuju državne službenike ili tijela, osigurala njihovu odgovornost za smrt koja se dogodila pod njihovom odgovornošću. Način istrage koji će postići tu svrhu može varirati u različitim okolnostima. Međutim, bez obzira na način koji se koristi, vlasti moraju djelovati na vlastitu inicijativu, nakon saznanja o slučaju. Oni ne mogu prepustiti tu inicijativu najbližim rođacima da oni ili podnesu formalnu žalbu, ili preuzmu odgovornost za vođenje bilo kakvog istražnog postupka (vidi, na primjer, *mutatis mutandis*, *Ilhan protiv Turske* [GC], br. 22277 / 93, § 63, ECHR 2000-VII).

176. Kako bi istraga navodnog protivpravnog ubistva od strane državnih službenika bila efikasna, uopšteno se može smatrati potrebnim da osobe koje su odgovorne za sprovođenje istrage treba da budu nezavisne u odnosu na one upletene u događaje (vidi *Güleç protiv Turske*, presuda od 27. jula 1998, Reports 1998-IV, str 1733, § § 81-82, i *Oğur protiv Turske* [GC], br. 21594/93, § § 91-92, ECHR 1999-III). Istraga takođe mora biti efikasna u smislu da je njome moguće utvrditi da li je sila korišćena u takvim slučajevima bila ili nije bila opravdana u datim okolnostima (vidi, na primjer, *Kaya*, gore citirano, str 324, § 87), i identifikovati i kazniti odgovorna lica (vidi *Oğur*, gore citirano, § 88). To nije obveza rezultata, nego sredstava. Vlasti su morale preduzeti sve razumne korake kako bi se obezbijedili dokazi o incidentu. Svaki nedostatak u istrazi koja ometa da se njome utvrdi uzrok smrti ili odgovorna lica, koja su bilo neposredni izvršioци ili oni koji su naredili ili organizovali zločin, nosi rizik da će država prekršiti ovaj standard.

177. Postoji takođe i zahtjev u pogledu brzine i razumne učinkovitosti koja se podrazumijeva u ovom kontekstu (vidi *Yaşa protiv Turske*, presuda od 2. septembra 1998, Izvještaji 1998-IV, str 2439-40, § § 102 - 04, i *Çakıcı protiv Turske* [GC], br. 23657/94, § § 80, 87 i 106, ECHR 1999-

IV). Mora se prihvatiti moguće postojanje prepreka ili poteškoća koje sprječavaju napredak u istrazi u određenoj situaciji. Međutim, brz odgovor vlasti u istrazi upotrebe smrtonosne sile ili nestanka može se uopšteno smatrati bitnim kada je u pitanju povjerenje javnosti u njihovo održavanje vladavine prava i sprječavanje bilo kakvog dosluha ili tolerancije nezakonitih djela (vidjeti *McKerr protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 28883/95, § § 108 - 15, ECHR 2001-III, i *Avşar protiv Turske*, br. 25657/94, § § 390 - 95, ECHR 2001 - VII).

178. Sud primjećuje da podnositeljka predstavke tvrdi da je istraga o nestanku njenog supruga pretrpjela niz kašnjenja i nedostataka. Neki od tih nedostataka su priznati od strane domaće vlasti u nekoliko navrata.

179. Sud smatra da činjenice ovog predmeta ukazuju na to da su tokom istrage, sve do decembra 2004, državne vlasti bile više zaokupljene dokazivanjem neumiješanosti visokih državnih službenika u slučaj, nego otkrivanjem istine o okolnostima nestanka i smrti supruga podnositeljke predstavke.

180. U svjetlu tih razmatranja, Sud zaključuje da je došlo do proceduralne povrede člana 2 Konvencije.

III. NAVODNA POVREDA ČLANA 3 KONVENCIJE

1. Tvrdnje strana

181. Podnositeljka predstavke tvrdi da je atmosfera straha i neizvjesnosti, kao i nepotpune i kontradiktorne informacije tokom istrage, natjerala da napustiti zemlju i prouzrokovala joj patnju, u suprotnosti sa članom 3 Konvencije, koji propisuje:

"Niko ne smije biti podvrgnut mučenju ili nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju."

182. Podnositeljka predstavke tvrdi da su kontradiktorne izjave o identitetu tijela iz Tarašče i odnos istražnih tijela prema njoj i majci pokojnika stvorili atmosferu straha i nesigurnosti. Podnositeljka predstavke tvrdi da je samo u martu 2003. bila uvjeren da je tijelo pronađeno u Tarašči tijelo njenog muža (vidi paragraf 70 ove presude). Ona navodi da je dalji razvoj u istrazi, posebno smrt gospodina G, bivšeg policajca i mogućeg svjedoka u slučaju Gongadze, te oslobađanje generala pukovnika Pukača, koji je osumnjičen za organizovanje nadzora njenog muža, izazvao njen očaj u pogledu bilo kakvog efikasnog ishoda istrage.

183. Vlada je prihvatila da je podnositeljka predstavke patila zbog ubistva njenog supruga, ali nije se složila da je došlo do povrede člana 3 Konvencije zbog rada bilo kog tijela državne uprave.

2. Ocjena Suda

184. Sud primjećuje da je član 3 prethodno bio korišćen u nizu sličnih slučajeva protiv Turske u kojima su podnositelji predstavke prigovorili da su pretrpjeli nečovječno i ponižavajuće

postupanje u kontekstu smrti ili nestanka njihovih najbližih rođaka. Da li je član porodice "nestale osobe" žrtva postupanja protivno članu 3 zavisice od postojanja posebnih faktora koji patnji rođaka daju dimenziju i karakter koji se razlikuju od emocionalne patnje za koju se može smatrati da je neizbježno nametnuta rodbini žrtve teških kršenja ljudskih prava. Relevantni elementi će uključivati blizinu porodičnih veza, posebne okolnosti odnosa, do koje mjere je član porodice bio svjedok spornih događaja, uključivanje članova porodice u pokušaje dobijanja informacije o nestaloj osobi i način na koji su vlasti odgovorile na ta pitanja (vidi *Orhan protiv Turske*, br. 25656/94, § 358, 18. juna 2002.)

185. U ovom predmetu Sud primjećuje da je suprug podnositeljke predstavke nestao u septembru 2000. i da je, prema navodima podnositeljke predstavke, tek u martu 2003. dobila uvjerljive informacije da je obezglavljeno tijelo koje je pronađeno u Tarašči u novembru 2000. bilo tijelo njenog muža. U međuvremenu, podnositeljka predstavke je primila brojne kontradiktorne izjave od strane vlasti o njegovoj sudbini. Konkretno, u decembru 2000. GT je izjavio leš iz Tarašče nije bio leš gospodina Gongadze; 10. januar 2001. GT je javno objavio da je vrlo vjerovatno da je leš bio g. Gongadze i, u isto vrijeme, izjavio da su postojali svjedoci koji su vidjeli gospodina Gongadze živog nakon njegovog nestanka; tri dana kasnije GT je obavijestio podnositeljku predstavke da nije bilo dokaza da je leš bio g. Gongadze; a dvije sedmice kasnije podnositeljki predstavke je bio priznat status oštećene strane, jer je postojalo dovoljno dokaza da se vjeruje da je leš iz Tarašče leš njenog pokojnog muža. Ova situacija neizvjesnosti se nastavila, rezultirajući time da su, nakon podizanja sumnje u vezi identiteta leša iz Tarašče, a time i sudbine muža podnositeljke predstavke, državne vlasti u isto vrijeme konstantno odbijale da podnositeljki predstavke odobre puni pristup relevantnim spisima predmeta. Tek je u avgustu 2005. podnositeljki predstavke dozvoljen pristup predmetu. U septembru 2005. GT je objavio da je najnoviji DNK test sproveden u Njemačkoj pokazao da je tijelo pronađeno u Tarašči tijelo supругa podnositeljke predstavke.

186. Sud nalazi da je odnos istražnih vlasti prema podnositeljki predstavke i njenoj porodici očito izazvao kod nje veliku patnju, što je dovelo do ponižavajućeg postupanja protivno članu 3 Konvencije. Zaključuje se, dakle, da je došlo do povrede ove odredbe.

IV. NAVODNA POVREDA ČLANA 13 KONVENCIJE

187. Podnositeljka predstavke žalila se na nedostatak efikasnih lijekova i pozvala se na član 13 Konvencije, koji propisuje:

"Svako čija su prava i slobode, priznata ovom Konvencijom, narušena ima pravo na pravni lijek pred nacionalnim vlastima, čak i onda kada su povredu ovih prava i sloboda učinila lica u vršenju svoje službene dužnosti."

1. Tvrđnje stranaka

188. Vlada je izjavila da Zakon o krivičnom postupku obezbjeđuje oštećenoj strani mogućnost podnošenja građanske tužbe za naknadu materijalne i nematerijalne štete nastale kao posljedica zločina, ali podnositeljka predstavke nije iskoristila ovu mogućnost. Osim toga, Vlada je naglasila da je istraga smrti gospodina Gongadze bilo dovoljno efikasna. Vlada dalje tvrdi da

Zakon o krivičnom postupku oštećenoj strani obezbjeđuje pravo da se pridruži krivičnom postupku, koje je podnositeljka predstavke uživala. U onoj mjeri u kojoj je tužba bila zasnovana na odbijanju punog pristupa spisama krivičnog predmeta, takvo ograničenje bilo je opravdano u interesu povjerljivosti i efikasnosti istrage.

189. Podnositeljka predstavke nije se složila, ostajući pri tvrdnji da nije bilo efikasnog pravnog sredstva za njenu žalbu na osnovu člana 2 i 3 Konvencije.

2. Ocjena Suda

190. Sud ponavlja da član 13 Konvencije jemči dostupnost pravnog lijeka u državi za sprovođenje prava i sloboda iz Konvencije, što uključuje i odgovarajuće zadovoljenje, iako države ugovornice imaju pravo na nešto diskrecije u pogledu načina na koji mogu da odgovore obavezama prema Konvenciji na osnovu ovog člana. Opseg obveze iz člana 13 varira u zavisnosti od prirode prigovora podnositelja predstavke na osnovu Konvencije. Ipak, pravni lijek koji član 13 zahtijeva mora biti "djelotvoran" u praksi, kao i u zakonu. Posebno, njegova upotreba ne smije biti neopravdano ometano radnjama ili propustima nadležnih tijela tužene države.

191. S obzirom na fundamentalnu važnost prava na zaštitu života, član 13 zahtijeva, uz plaćanje naknade gdje je to primjereno, temeljnu i efikasnu istragu koja može dovesti do identifikacije i kažnjavanja odgovornih za lišavanje života, uključujući i efikasan pristup podnositelja tužbe istražnom postupku (vidi *Kilic*, gore citirano, § 91).

192. U ovom slučaju, nije sporno da su vlasti imale obvezu da sprovedu efikasnu istragu okolnosti ubistva supruga podnositeljke predstavke. Iz razloga navedenih gore (vidjeti paragrafe 166-70, 178-79 i 185), može se smatrati da za više od četiri godine nije sprovedena efikasna krivična istraga u skladu s članom 13, čiji zahtjevi obuhvataju više od obaveze sprovođenja istrage koju nameće član 2. Sud stoga nalazi da je podnositeljki predstavke odbijeno djelotvorno pravno sredstvo u odnosu na smrt njenog supruga.

193. Nadalje, s obzirom na kompenzacijski lijek na koji se poziva Vlada, Sud primjećuje da zahtjev za naknadu za krivične povrede može biti podnijet na osnovu Zakona o krivičnom postupku. Međutim, takav zahtjev mora se podnijeti protiv određene osobe ili osoba. Lijek postaje uzaludan ako počinitelj nije identifikovan ili krivično gonjen. Stoga odsutnost bilo kakvog ishoda u glavnom krivičnom postupku spriječio je podnositeljku predstavke da u efikasnom pribjegavanju ovom pravnom lijeku, budući da u praksi građanska tužba za naknadu štete ne bi bila razmatrana prije konačnog utvrđivanja činjenica u krivičnom postupkom koji je u toku.

194. Shodno tome, došlo je do povrede člana 13 Konvencije.

V. PRIMJENA ČLANA 41 KONVENCIJE

195. Član 41 Konvencije propisuje:

“Kada Sud utvrdi prekršaj Konvencije ili protokola uz nju, a unutrašnje pravo Visoke

strane ugovornice u pitanju omogućava samo djelimičnu odštetu, Sud će, ako je to potrebno, pružiti pravično zadovoljenje oštećenoj stranci."

A. Odšteta

196. Podnositeljka predstavke je tražila ukupnu sumu od 100.000 EUR na ime materijalne i nematerijalne štete i troškova.

197. Vlada je primijetila da ova tvrdnja nije podržana od strane bilo kakvih dokumenata, ali je odluku o visini pravne naknade prepustila Sudu.

198. Sud je utvrdio da su neuspjeh vlasti da zaštiti život supruga podnositeljke predstavke i neefikasnost istrage njegove smrti doveli do kršenja članova 2, 3, i 13 Konvencije. Sud smatra da naknada treba da bude u njenu korist, uzimajući u obzir ozbiljnost kršenja. Shodno tome, dodjeljuje traženi iznos u potpunosti.

B. Zatezna kamata

199. Sud smatra primjerenim da se zatezna kamata temelji na najnižoj kamatnoj stopi Evropske centralne banke uz dodatak od tri procentna boda.

IZ TIH RAZLOGA, SUD JEDNOGLASNO

1. *Odbacuje* Vladin preliminarni prigovor;
2. Smatra da je došlo do povrede člana 2 Konvencije, kako materijalnog, tako i procesnog aspekta;
3. *Smatra* da je došlo do povrede člana 3 Konvencije;
4. *Smatra* da je došlo do povrede člana 13 Konvencije;
5. *Smatra*

(a) da tužena država treba da plati podnositeljki predstavke, u roku od tri mjeseca od dana kada presuda postane konačna, u skladu sa članom 44 § 2 Konvencije, 100.000 EUR (sto hiljada evra), na ime materijalne i nematerijalne štete, kao i troškove i izdatke, s tim što te iznose treba pretvoriti američke dolare po kursu važećem na dan namirenja, uz sve poreze koje bude trebalo zaračunati;

(b) da se od proteka navedenog roka od tri mjeseca do namirenja, na navedeni iznos plaća obična kamata po stopi koja je jednaka najnižoj kreditnoj stopi Evropske centralne banke tokom perioda neplaćanja, uvećanoj za tri procentna poena.

Sačinjeno na engleskom jeziku i otpravljeno u pismenom obliku dana 8. novembra 2005, u skladu sa pravilom 77 § § 2 i 3 Poslovnika Suda.

S. Dollé J.-P. Costa
Sekretar